

dat we hem geen kwaad mogen berokkenen naar ziel noch naar lichaam en hem niet mogen kwetsen noch dooden.

„Anderzijds: zijn onze evennaasten, zij die met ons deel kunnen hebben in de hemelsche glorie. Voor mieren is er geen plaats in den hemel; ze zijn dus onze evennaasten niet. Daar we reeds last genoeg hebben om 't liefdegebod te onderhouden ten gunste van onze evenmensen, is 't totaal overbodig de dieren op denzelfden voet te stellen, of ze met 'n onzinnige liefde te beschermen. Zoo 't ons interesseert mogen we ze dus kwetsen of dooden, zeker dan, als 't eenig nut afwerpt voor de wetenschap.

„Onbarmhartig, bij middel van 'n fijn schaartje knippen we de sprietjes af . . . .

En hier iets voor mijnheer Portielje:

„Bij zomerdag gebeurt het vaak dat 'n mier een beroerte krijgt of 'n zonnesteek: in elk geval kan ze moeilijk of niet meer voort; 'n vlijtige zuster, die langs de baan heen-trippelt en haar zieke gezellin ontwaart, speelt aanstonds de rol van barmhartigen Samaritaan: de sprietjes hebben verteld, dat 't miertje zich onlekker voelt: de zuster-sprietjes beuren op en zalven de weeën" . . . .

Inderdaad is het niet makkelijk, om in juiste termen over het wonderlijk gedrag der verschillende mierensoorten te schrijven. Persoonlijke uitingen dragen bij tot de levendigheid van voorstelling. Ik mag er nog even aan herinneren dat de Belgische frank tegenwoordig 6 cent is, dus de boekjes zijn voor dezen tijd nog al goedkoop. JAC. P. TH.

Leerboek der Natuurlijke Historie voor Gymnasia, H.B.S., Lycea en Kweekscholen door Dr. J. P. de Gaay Fortman en H. Heidinga, Deel III. Ongewervelde Dieren. Eerste stuk. Uitg. J. B. Wolters' Uitg. Mij. Groningen, geb. f 3.40.

Wegens een studiereis naar Indië van Dr. de Gaay Fortman verschijnt van het derde deel van dit Dierkunde-leerboek een eerste stuk, bevattende de systematische bespreking der ongewervelde dieren, zoodat de behandeling van algemeen-biologische onderwerpen tot een apart 2e stuk wordt uitgesteld.

Dit deel maakt een bijzonder prettige en vooral ook rustige indruk door de ruime plaatsing der illustraties en de overzichtelijke indeeling in verschillend lettertype en bladzijdeverdeling. De methode van behandeling is een m.i. gelukkig gekozen middenweg tusschen de systematisch opsplitsende methode, welke eerst de groote hoofdgroepen uitvoerig bespreekt en daarna de bijzonderheden van de kleinere onderafdeelingen afzonderlijk en de z.g.n. voorbeeldenmethode, die uit iedere diergroep een enkel voorbeeld uitvoerig bespreekt, om pas daarna de kenmerken der hoofdgroepen kort aan te wijzen. J. Hs.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

Stuifmeelkorrels en sporen in zandgronden. — Den lezers van dit blad wordt vriendelijk verzocht, in de vorige aflevering (Januari 1931; pag. 282, 6e regel van onder) het woord *lignine* en de beide volgende komma's te schrappen. W. B.

Wilde Sla, onze kompasplant. — We waren dezen zomer een paar uren in Mainz en wandelden langs de jachthaven naar het prachtige Stadspark, waar tal van Europeesche kanaries luidkeels zongen. Langs de wal van die haven groeide de Wilde Sla (*Lactuca scariola*) bij duizenden, groot en klein, plantjes nauwelijks 2 d.M. hoog, andere nog hooger dan twee meter. Zeer veel hadden heel prachtig hun stengelbladeren gewenteld en gedraaid tot dat ze mooi kwamen te staan in het vlak Noord-Zuid, maar anderen, en dat waren veelal de kleintjes, trokken zich van de zaak niets aan en spreidden doodbedaard hun bladeren vlak uit in vijf rijen. Oorzaak onbekend. Ik paalde een willekeurig hoekje af met 138 planten, daaronder waren er 27 die zich volmaakt gedroegen als kompasplant, 64 die alleen de 1—3 onderste bladeren niet in den kompasstand hadden, 15 die volstrekt geen invloed Noord-Zuid schenen te kennen en de rest was dan zoo half om half.

JAC. P. TH.